

FORRÁSOK

A Borszékert Alapítvány és a Borszéki Polgármesteri Hivatal közérdekű lapja

ÚJÉVI KÖSZÖNTŐ

fotó: Pethő Csongor

TÉL A BORSZÉKI TÜNDÉRBERTBEN

Az új év kezdete mindig valami reménnyel, izgalommal teli várakozást jelent. Így van ez kis szerkesztőségünkben is. Minden év decemberében a cikkírókkal közösen számot vetünk az elmúlt évről.

A legutóbbi évertékelőn újfent szóba került, hogy milyen jó is, hogy még mindig igény van a Forrásokra, immár 28. éve, sőt nyomtatásban is megjelenhet olyan időben, amikor neves lapok szüntetik meg papíralapú publikációikat.

Ezúton is nagyon szépen köszönöm a szerkesztőség minden tagjának önzetlen munkáját, fáradtságát, melyet önkéntesen vállal. Köszönöm Borszék Város Önkormányzatának, hogy támogatja újságunk nyomtatásban való megjelenését. És köszönöm főként Neked, igen tisztelt Olvasó, hogy olvasásra méltónak tartod szösszeneteinket.

Ezúton kívánok mindenkinek derűs, jó hírekben gazdag új esztendőt!

MÓGA RENÁTA, FELELŐS SZERKESZTŐ

MILYEN
ERDÉLYBEN
DIVATTERVEZŐNEK
LENNI?

2. OLDAL

fotó: Moga Attila

ÚJ ÉS FELÚJÍTOTT
ÉPÜLETEK
ÁRNYÉKÁBAN
AZ ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG
MEGŐRZÉSE

4. OLDAL

SZALONNAFESZT
BORSZÉK
2024. FEBRUÁR 10-11.
PROGRAM

8. OLDAL

MILYEN ERDÉLYBEN DIVATTERVEZŐNEK LENNI?

Ezt a kérdést firtatom erdélyi divattervezőkkel a podcast sorozatomban. Mindannyian hallottunk sikeres, világhírű divattervezőkről, mint például Karl Lagerfeld vagy Vivienne Westwood, akik évről évre új kollekciókkal lepték meg a divatkedvelőket, és diktálták a divatot évtizedeken keresztül. Azonban, ha sokan nem is tudnak róla, hozzájuk hasonló számtalan nagy tehetség él, és aktívan tevékenykedik Erdélyben is, magyar divattervezők, akik ruhákat, táskákat vagy éppen ékszereket dobnak piacra, és egyedül alkotnak a mai divatpalettán. Erdélyben a divat igencsak sokszínű. Ennek létrejöttéről illetve folytatásáról sok, sajátos vízióval megáldott tervező gondoskodik,

akik igyekeznek egyedül és maradandót alkotni. Igencsak fontos kérdés, hogy milyen emberek hordanak divattervező által alkotott ruhákat vagy kiegészítőket? A válasz az, hogy manapság egyre többen.

Az Artwise erdélyi non-profit divat Egyesület az elmúlt évek során összegyűjtötte a feltörekvő divattervezőket, és együtt szerveztek illetve szerveznek Erdély minden részén divatbemutatókat. Céljuk az, hogy a közönséget és a hétköznapi embereket összehozzák a divattal, és összhangot teremtsenek az emberek egyénisége és a hétköznapi viseletek között.

Az Artwise által szervezett divatbemutatókon Demeter Evelint, egy különleges

ruhatervezőt, a természet világa inspirálja. Ruháival igyekszik eredetit és maradandót alkotni, ugyanakkor fontos számára, hogy ruhái viselhetőek legyenek a hétköznapiakban is. Ugyanakkor Antal Hajnal, a Selected Bags márka alapítója, egy sikeres táskatervező, gyönyörű táskákat alkot hulladékbőrből és papírból, táskái már egy évtizede futnak a piacon, máig van rájuk kereslet. Egy mutatósabb táskával egy hétköznapi viseletet is fel lehet dobni.

A divat mindig is fontos szerepet töltött be az életben. Újságírást végeztem a magyarországi Média Akadémián, tehát adott volt, hogy a divatot és a médiatartalomgyártást ötvözzem. Így jött létre a podcast műsorom, amiben erdélyi divattervezőkkel készíték interjúkat. A beszélgetésekből kiderül, hogy a tervezők miből merítenek inspirációt, mi a titka egy sikeres karriernek, és hogyan épül fel egy saját vállalkozás vagy márka. Akinek felkeltettem érdeklődését, meghallgathatják beszélgetéseimet az Andor Z Podcast Facebook illetve Instagram hivatalos oldalon. Ugyanakkor az Artwise hivatalos oldalán is elérhetőek a tervezőkkel készített interjúk.

ZATOSCHIL-BALLAI ANDOR

PÁLYÁZATI TÁMOGATÁS A X. NOSZTALGIA FESZTIVÁLRA!

Ismét időutazásra hívtuk az érdeklődőket tavaly nyáron. 2023 augusztus 18-20 között, a Nosztalgia Fesztivál tizedik kiadásán újfent felélesztettük az arisztokrácia századfordulós

világát. Az esemény lejárta után is maradt tennivaló bőven, még pályázati támogatás is érkezett a tavalyi eseményünkre. Háromnapos rendezvényünkön a fürdőtelep egykori világát elevenítettük fel: korabeli ruhákban sétáltak töltötték be a város és az üdülőtelep sétányait, fiatalok mutatták be az ez alkalomra tanult táncot. A fesztivál kínálata bőséges és színes volt, sok zenével és tánccal. Az esemény megszervezését nagyban segíti az a pályázati támogatás, amelyet tavaly novemberben ítélt meg a szervező Borszékért Alapítványnak. Magyarország Kormánya által a Gondoskodó Nemzet Program II.

(2023.) kulturális célú programjainak és rendezvényeinek támogatása részeként ugyanis 400 000 Ft. támogatásban (pályázat azonosító GNP-KP-2-2023/2-000335) részesült a fesztivált szervező alapítvány. Ezúton is köszönetünket szeretnénk kifejezni a támogatásért.

COTRIGĂȘANU CRISTINA-ELENA

A HELYI ÖNKORMÁNYZAT JANUÁRBAN JÓVÁHAGYOTT TANÁCSHATÁROZATAI

Január 25-én tartott soros ülésén Borszék Önkormányzati Testülete elfogadta mind a 8 napirenden szereplő határozattervezetet:

A 2024. évi termelésből származó 248,40 köbméter fa árverési kikiáltási árának meghatározásáról szóló határozattervezetet.

A 2024. évi helyi költségvetés jóváhagyásáról szóló határozattervezetet.

Tanácsadói/képviselői és jogi segítségnyújtási szerződés megkötéséről szóló határozattervezetet.

A polgármester Aba-magyarországi uta-

zásáról szóló határozattervezetet.

2024. februári, márciusi és áprilisi tanácsülések elnökének megválasztásáról szóló határozattervezetet.

(folytatás a 3. oldalon)

URUNK MEGJELENÉSE

A kitartás új neve: hinni a fiataalkori eszményekben Izajás próféta örömeinek zeng (Iz 60, 1-6) Jeruzsálem dicsőséges helyreállítása miatt. Örömeinek alapja, hogy a város fölött ott ragyog az Úr világossága. Ez minden keresztény szív csendes örömeinek a forrása: a mi életutunkon is Isten ígéje a lámpás.

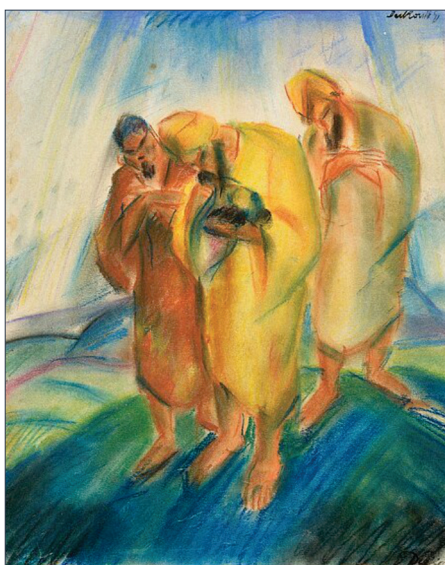
Máté evangélista elmondja (Mt 2, 1-12) a napkeleti bölcsek érkezésének drámáját. Tudatosan használjuk a „dráma” szót, mert bármennyire is kedvesen, idillikusan hangzik a történet, a királyok kalandja minden ember élettörténetének ősképe.

E drámának három felvonása van: a bölcsek meghívása, a bölcsek kalandos utazása, a bölcsek célba érése. Vegyük szemügyre mindenekelőtt a bölcsek meghívását. Megtudjuk, hogy ezek a férfiak felfigyeltek egy csillagra, amelyben felismerték az újszülött király jelét. A csillagban hívást láttak, és elhatározták, hogy követik azt.

Azonnal kérdezhetné valaki: hát mások nem látták a csillagot, csak ezek a bölcsek? Ha igen, akkor miért nem keltek útra azok is? Miért éppen ez a három indult útra, milyen emberek voltak ők, akik egy ismeretlen csillag után indultak el ismeretlen vidékekre?

Megtudjuk, hogy tudós emberek voltak, ugyanakkor jámborok is. Valószínűleg ismerték a Bibliát. Pontosan e nyitottságuk Isten ígéje iránt tette őket alkalmassá arra, hogy felismerjék a csillagban a nekik szánt hívást. Tanulságos megfigyelni, hogy Isten alkalmazkodik a bölcsek helyzetéhez és lelki alkathoz. Csillagon keresztül hívja őket, hiszen asztronómusok voltak. Isten mindig alkalmazkodik a mi élethelyzetünkhöz is: azokon a tapasztalatokon keresztül szól hozzánk, amelyekben otthonosan mozgunk. Időnként rákérdezhetünk arra, melyik is volt az a csillag – eszmény, szeretet, szerelem, lelkesedés – amelyet, amikor megláttunk, úgy tudtuk, hogy nekünk szánt üzenet volt és ezért követnünk kell azt?

Talán ma már gyerekesnek tűnik, de akkor egész komolyan vettük a dolgokat, olyanynira, hogy nekivágtunk a bizonytalan jövőnek. Gondoljunk a házassághoz vezető szerelemre, vagy a papi ill. szerzetesi életet beindító ihletre. A bölcsek tényleg nekivágtak

DERKOVITS GYULA - HÁROMKIRÁLYOK 1922
(A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA TULAJDONA)

tak a bizonytalan kimenetelű, veszélyekkel teli útnak. Sokan látták a csillagot, de a többiek nem indultak el, hogy lássák, hová vezet ilyet.

Miért? Egyesek valószínűleg kényelemből, mások félelemből, ismét mások esetleg büszkeségből kijelentvén, hogy ők bezzeg realisták, nem pedig álmodozók, mint ez a három. Ebből azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy Isten hívását csak alázatos lélekkel és nagylelkű szívvel lehet követni.

Másodszorra álljunk meg egy pillanatra a bölcsek kalandos utazásánál. Milyen lehetett a bölcsek útja? Ki voltak szolgáltatva nehézségeknek, éhségnek, mindenféle veszélynek, különösen a rablóktól kellett tartaniuk, hiszen kincseket vittek. Egyetlen biztonságuk a csillag volt, amely azonban hirtelen, pontosan útjuk legkényesebb pillanatában eltűnt!

Mit érezhettek? Talán felmerült bennük a kétely, hogy mégiscsak tévedtek, elhamarkodottan cselekedtek? Talán mégiscsak azoknak volt igazuk, akik otthon maradtak, akik nem hittek a csillagban? Mégis, tovább mentek, minden kétely ellenére. Minden életben elérkezik egy pillanat, amikor felmerülnek a kételyek egy korábbi döntésünk helyességét illetően. Életünk egét sötét felhők borítják el, a csillag eltűnik a felhők mögött, és nem látjuk tovább az utat. Talán más utat kellett volna választanunk, más házastársat, más hivatást? Ebben a pillanatban fontossá válik a kitartás: tovább kell hinni a csillagban.

A kitartás új neve: hinni fiataalkori eszményeinkben. Egyben sohasem szabad kételkednünk: fiataalkori ideáljainkban, szerelmünkben, döntésünkben. Mert akkor a szív döntött, nem a számító ész, és Blaise Pascal mély bölcsességet tükröző szavaival élve: a szívnek vannak olyan érvei, amelyeket az ész nem ért.

A csillag letűnt, de ezzel nem szűntek meg a bölcsek megpróbáltatásai. Hová vezette őket a csillag, mielőtt eltűnt volna? Júdea földjére. A józan ész azt sugallta, hogy az újszülött királynak itt kellett volna születnie a fővárosban, Jeruzsálemben. Meg voltak győződve arról, hogy másról sem beszélnek itt az emberek, csak az újszülött királyról. Mekkora volt a kiábrándulásuk, amikor megtudták, hogy ott senki sem tud róla, mi több, mindenki elsápad a félelemtől, amikor meghallják, hogy miért jöttek. Mindenki azt tanácsolta nekik, hogy rögtön térjenek vissza hazájukba, és semmiképpen se menjenek Heródeshez. Ők mégis egyenest Heródeshez mennek.

És lám Isten csodálatos útjai: pontosan itt, a legnagyobb sötétségben, a leghetetlenebb helyen, Heródes palotájában, éppen Heródestől érkezik az útbaigazítás, hogy menjenek tovább Betlehembe, oda vezet a csillag. Ez érvényes ránk is: a megpróbáltatások, a kiábrándulások, a nehézségek gyakran azok az útmutatók, amelyek sugallják a következő lépést. A megoldás pontosan abban van, amelyet a bölcsek is követtek: más úton haladtak tovább, már nem Jeruzsálemben keresték az újszülöttet, hanem mentek tovább Betlehembe.

Harmadszor fontoljuk meg a bölcsek célba jutását és boldogságát. Az új irányvétel a bölcseket Betlehembe vezeti. És lám, mihelyt megindultak, a csillag újra felragyogott. El tudjuk képzelni mekkora volt boldogságuk. Kitartásuk jutalma volt a csillag. Most már semmi sem képes megállítani őket, semmi sem képes kiábrándítani őket. A világot már más szemmel nézik. Ezért most már semmi sem tévesztheti meg őket: sem az, hogy a nagy királyt csecsemő képében találják meg, sem a környezet közömbössége.

Megértették, hogy végtelenül nagy kitüntetésben részesültek. Aki megbízik Istenben, az egy idő múlva más fényben látja a világot.

ELEKES SZABOLCS

(folytatás a 2. oldalról)

A szociális segélyben részesülő és különleges körülmények között élő személyek/családok és gyermekek részére nyújtandó gyorssegélyek kritériumainak és módszertanának jóváhagyásáról szóló határozattervezet.

Borszék városában a turizmus fejlesztését és előmozdítását szolgáló különadó létrehozásáról szóló határozattervezet.

A Fontana Balneo SRL-től történő, a város közvagyonába tartozó tárgyi eszközének átvételéről szóló határozattervezet.

fotó: szigetivajk.com

ÚJ ÉS FELÚJÍTOTT ÉPÜLETEK ÁRNYÉKÁBAN AZ ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MEGŐRZÉSE

Az utóbbi években, elég rendszeresen járom Hargita megye vidékeit, Udvarhelyszéktől, Csíkon keresztül egészen Gyergyóig. A települések szempontjából egyre inkább az látszik, hogy a változás szele a globalizáció, a társadalmi jólét, egyre inkább a települések képén is felfedezhető. Azt mindenkinek saját döntésére bízom, hogy ez az irány jó-e? Nyilván, ha az egyes generációk képviselőit kérdezzük, akkor mindenhol mást választ kapunk, inkább arra invitálom Önöket, hogy kritikusan gondolkodjunk, s ne a válaszokat hajkurásszunk.

Előző írásomban, egy olyan programról írtam, amely a faluképek megőrzésével foglalkozott, próbáltam közérthetően elmagyarázni, hogy milyen elvek mentén működött a faluképfelmérés. Azóta a program takaréklángon ég, néhány építész és egyéb szakember az örökségvédelem intenzív osztályán próbálja életben tartani, de sajnos az idő sem ennek a programnak dolgozik. A program hiányában pedig egy újabb európai uniós fejlesztési ciklust zár Románia s ezen belül a Hargita megyei települések is. Ebben a ciklusban több olyan közintézmény felújítása fejeződött be, kezdődött el vagy épp tervezési fázisban maradt, ahol energiahatékonnyá kellett tenni az épületeket, mert ez volt az előírás, erre lehetett pénzt költeni.

Energiacsökkentés, de milyen áron?

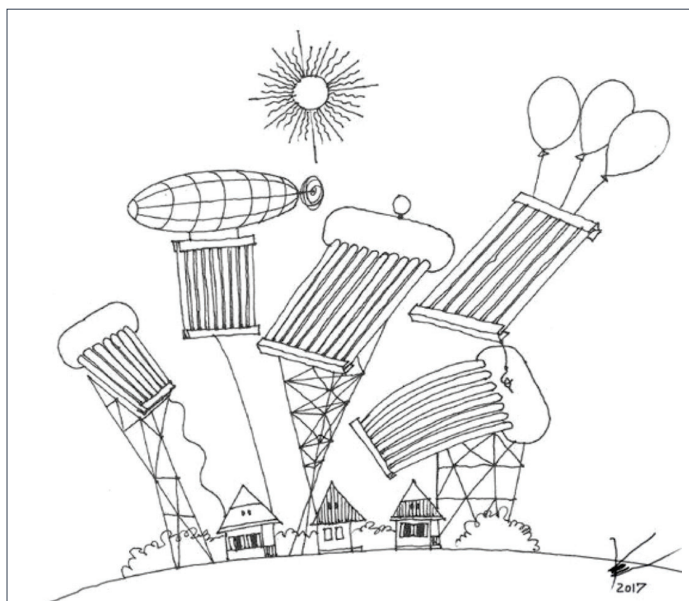
A pályázatok tehát adottak voltak, a települések fejlesztési csapatai fáradtságot nem kímélve azon dolgoztak, hogy intézményeik épületei megújuljanak. Gyakorló építésként, rálátásom van, hogy elég sok időt és energiát igényel egy egyszerű épület szigetelésének tervdokumentációja is, amely sok esetben nem

olyan egyszerű, mint amilyennek kívülről látszik. Először is a tisztán látás végett ismertetném a tervezési folyamatot.

Többnyire meglévő épület esetén egy részletes felmérése

kell nyúlni az épülethez. Mivel eddig nem használták az épület tetőterét, és helykihasználtság szempontjából jó lenne 1-2 irodát az emeletre költöztetni, illetve egy nagyobb tárgyaló ter-

teljes terv dokumentációs része pedig az árbecslés, ami manapság nem egy egyszerű történet. Sok esetben az építkezési anyagok árai napról napra változnak, de hónapról hónapra biztosan, s úgy kell az árat megbecsülni, hogy jobb esetben 1 év múlva, amikor elkezdődnek a munkálatok, akkor is megállja a helyét. E mellett pedig műleírások, engedélyek beszerzése. Nagyságrendileg így áll össze a tervdokumentáció. Általában ezen tervek határidejét 60-90 napban állapítják meg, amelyet nagyjából 3 részre bonthatjuk. Megvalósíthatósági tanulmány, engedély, tervdokumentáció és műszaki kivitelezési tervdokumentáció. A fent említett tervezési időintervallumok enyhén szólva is szűkösek, néha ezeket lehet tologatni, illetve a tanácshatározatok megszületése között a holididőben is dolgozni a terven, de sok esetben bebizonyosodik, hogy nem elég. Arra elég, hogy egy valamilyen terv elkészüljön, de sok esetben ez annyit jelent, hogy olyan lényeges dolgokra nem jut idő, hogy falukép szempontjából az épületet úgy sikerüljön átmenteni a korigényeinek, hogy közben tiszteletbe tartsuk az örökséget. Tehát eljutottunk oda, hogy egy egyszerű hőszigetelési projektből egy épületet „fülitől a farkáig” újra kell gondolni, majd elvárás lenne, hogy legalább ilyen minőségben elkészüljön az épület. Sok esetben a tervezés sem készül el olyan minőségben, ami olyan alapot tudna biztosítani egy kivitelezőnek, hogy az értéket tudjon menteni, vagy épp fordítva a kivitelező sajnos nem tudja hozni azokat a minőségbeli elvárásokat, amit megkövetel a terv ezért az épület és falukép kárára fejeződik be az épület felújítása. Úgy gondolom, hogy nem mindegy,

ILLUSZTRÁCIÓ DR. KÖLLŐ MIKLÓS ÉPÍTÉSZ, MŰEMLÉKES ÉS URBANISTA
SZAKEMBER GYŰJTEMÉNYÉBŐL

szükséges, építészeti, statikai, épületgépészeti, illetve termodinamikai szempontból. Ezekből a tanulmányokból kiderül, hogy milyen változtatásokat kell eszközölni az épületen. Jobb esetben, csak egyszerűen hőszigetelni kell az épületet, amelyet a termodinamikai tanulmány pontosan leír, hogy milyen javasolt szigetelő anyag, illetve nyílászáró szükségeltetik. Igen ám, de ez nem ilyen egyszerű... Példaként vegyünk egy község-házat, amelyet a 20. század első felében építettek. Mivel a benne működő intézmények irodái nem működnek jól, az épületadta lehetőségek miatt, ezért funkcionálisan újra kell gondolni. Ez magával hozza, hogy a beavatkozás nagyobb mértékű lesz. A funkcionális változtatások miatt falakat kell eltávolítani, elköltöztetni, újat rakni, ezért statikailag is hozzá

met kialakítani, ezért statikai szempontból az egész épületet újra kell gondolni. Mikor ezeket a módosításokat sikerült eszközölni tervszinten, akkor az épületgépészeti tervezőcsapat is bekapcsolódik a tervezésbe. Az épületben a teljes villany- és víz-hálózatot ki kell cserélni, egyrészt a módosítások miatt, másrészt azért, mert a vezetékek elavultak. A teljes fűtésrendszert is cserélni kell, hiszen nagyobb befogadóképességű lett az épület, a kazánházat az épületen kívülre kell helyezni, mert egyrészt így biztonságosabb, másrészt esztétikusabb, s marad hely egyéb irodának. Mivel vannak olyan helyiségek az épületben, ahol egy időben több ember is tartózkodhat, ezért szabályozás szempontjából ezekben a helyiségekben s néhány irodában a szellőztetést szellőzőberendezéssel kell megoldani. A

(folytatás a 4. oldalról)

hogyan milyen épített örökséget hagyunk majd hátra, amikor 120-150 év múlva már gyermekeink, sőt unokáink sem fognak ezekben az épületekben élni, ügyet intézni, iskolába, színházba vagy múzeumba járni, de azt gon-

dolom, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy az épített örökségünk fennmaradjon, és értékeinket átmentsük, hogy mások is büszké legyenek majd rá. A székelyek itt Hargita megyében méltán büszké arra, hogy

magyar ajkúként Románia közepén megtudták tartani, nyelvüket, hagyományait, emberségüket s jó lenne, ha ez érvényes lenne majd arra az épített örökségre is, melyet elődeiktől kaptak és jó gazdái maradtak.

ARH. SZIGETI VAJK ISTVÁN

SZÉKELY ÁRPÁD:

TÜNDÉRKERT A HEGYEK KÖZÖTT. TÁJAK, TAVAK ÉS VIRÁGOK AZ ERDÉLYT ÖLELŐ KÁRPÁTOKBAN

ALFÖLDI NYOMDA, DEBRECEN 2022

A kedves olvasók már találkoztak Székely Árpád földrajztanár nevével, fotóival és írásaival. Ez alkalommal egy 2022-ben megjelent nagyméretű fotóalbumot mutatunk be.

A fotók nagy részét személyesen a szerző készítette, akárcsak a szöveget. Sőt, ő válogatta az idézeteket is (mintegy 80-at), hogy még olvasmányosabbá tegye a leírásokat. A 364 színes fotót tartalmazó albumot témakörönként csoportosította: magashegyi glaciális tavak, gerincek, csúcsok és vízesések a Fogarasi-havasokból, a Retyezátból, a Radnai-havasokból, a Királykőről. Csodálatos felvételeket láthatunk a vulkanikus hegységből (Kelemen-havasok), illetve a kavicskő (konglomerátumok) vidékéről (Bucsecs és Csukás hegység). Bemutatja Erdély kevésbé ismert vidékeit, természeti kincseit, valamint

az erdélyi flóra száz azonosított növényritkaságát, szebbnél szebb virágait. Olyan magashegyi vidékekre kalauzol, ahová sokan soha nem jutunk el, esetleg csak álmainkban.

A profi szinten fotózó túrázó érdeklődését nem kerülte el a pillangók színes világa sem, de olyan bizarr formákat is megörökít, mint a Kelemen-havasok 12 Apostola, az Isten széke, a Duruitoare (dörgő-vízesés) vagy az alsórákosi bazaltszlopok.

Lenyűgözőek a panorámaképei, amelyek két oldalon keresztül mutatják be a leírhatatlan szépségű tájakat. Vidékünkön készült fotói: Békás-szoros az Oltárkövel és Pokol torkával, a Gyilkos-tó a Kis-Cohárdal, a Vithavas, a Nagy-Hagymás az Egyeskövel és az Öcsém-gerince felejthetetlen művészi élményt nyújtanak.

FARKAS ALADÁR

MAGYAR NAGYASSZONYOK

ZRÍNYI ILONA – EURÓPA LEGBÁTRABB ASSZONYA

Zrínyi Ilona a magyar történelem talán egyik leghíresebb női alakja. Nemcsak tudása, műveltsége, hanem bátorsága, helytállása, tettei tették őt igazán naggyá, híressé. Ennek köszönhetően már a korabeli Európában ismertté vált e magyar nemesasszony élete, ám személye sokkal inkább politikai kapcsolatait, Munkács várának védelmében játszott szerepe révén ismert, mintsem magánéleti szempontból. Ez a része azonban korántsem elhanyagolható, hiszen politikai döntései mögött magánéleti megfontolások álltak.

Zrínyi Ilona mint Zrínyi Péter horvát bán és Frangepán Katalin lánya kitűnő neveltetést kapott, négy nyelven beszélt, gyakorlott íráskészséggel is meg volt áldva. Körülbelül 1643-ban született, 23 évesen – a kor szokásához mérten későn – ment férjhez I. Rákóczi Ferenchez, az esküvőt követően a sárospataki birtokukra költöztek.

Első gyerekek, György csecsemőkorában meghalt, őt követte Julianna Borbála 1672-ben, öccse Ferenc négy év után 1676-ban született Borsiban. A fiúgyermek érkezésének

apja nem sokáig örülhetett, merthogy az év júliusában I. Rákóczi Ferenc meghalt. Utolsó levelében árvaít Lipót király oltalmába ajánlotta. Zrínyi Ilona azonban elérte, hogy gyermekeit ne szakítsák el tőle. Természetes gyámjukként a gyermekek által örökölt birtokokat is ő vezette, sőt fia helyett a vármegeyei közgyűléseken is részt vett.

A nála 14 évvel fiatalabb Thököly Imrével 1682-ben kötött házasságot; a korkülönbség miatt Thökölyt hozományvadásznak is tekinthették, ám a ketjük között kialakult gyengéd szálakra is vannak bizonyítékok. Thököly 1689-ben török fogságba került, Ilona ekkor gyermekeivel Munkács megerősített várában keresett menedéket, Radics András főkapitány 4000 katonával védte a várat.

A császári hadak még abban az évben, 1686-ban körbezárták Munkácsot, Ilona három évén át bátorsággal védte az otthonát jelentő várat. Feje fölött a pallos árnyékával, gyermekeit féltve sem árulta el elveit, hazája szabadságát. A hosszú ostrom a várban súlyos élelmiszer- és lőszerhiányt okozott, remény

sem volt a felmentő sereg érkezésére, ezért végül beleegyezett Munkács kapuinak megnyitására. A Habsburgok lefoglalták Thököly uralkodói jelvényeit, így vetettek véget a néhai felsőmagyarországi fejedelemség fennállásának.

I. Lipót érvényesítette Rákóczi Ferenc végrendeletét, a gyermekek az uralkodó gyámsága alá kerültek. A Rákóczi-örökösökkel együtt Ilonát is Bécsbe hurcolták, tartózkodási helyét azonban gyermekeitől távol, egy zárdában jelölték ki.

Férje később kiváltotta Ilonát a Habsburg őrizetből, így a hős asszony férje sorsában osztozva száműzetésben, Nikodémiában fejezte be életét 1703-ban, a „Virágok völgyében”, ahogy ő maga nevezte a kisázsiai helyet. Olyan anya, feleség és harcos amazon volt, aki jelentős hatást gyakorolt hazája történelmére határozottsága és a nemzetért hozott áldozata révén. Még az ellenségei is csodálták, irigyelték nagyszerűségét.

BALLAI ERZSÉBET

MESÉLŐ MÚLT

BORSZÉK, LÁZÁR-FÜRDŐ, 1927

Az 1873-ban Cseh Károly a Borszék Gyógyászati és nemzetgazdasági szempontból című könyvében olvashatjuk a következőt: „1745-ben Csík-, Gyergyó- és Kászonszék főkirály bírójának, a gyergyószárhegyi gr. Lázár Ferencnek, juhpásztorai a Borszéken levő fürdőházakat majd minden évben leronították; amiből tehát megint az is kétségteljes, hogy már 1745 előtt is a borszéki ásványvizek fürdőként is használtattak!”, tehát Borszéken már a 18. században is volt fürdő. Azt biztosan tudjuk, hogy 1823-ban

Lázár gróf újjáépített egy fürdőt, melyet róla neveznek el Lázár-fürdőnek. Ezt, valamint a Sáros-fürdőt, illetve a László- és Erdeikutat 1862-ben dr. Folberth medgyesi gyógyszerész elemezte.

A Lázár-fürdőt az 1873. évi fürdőidényre egészen újra akarták építeni, végül 1874-re készült el, de csak 1875-től működött, Margitay Gábor mérnök terve alapján, csinos, ízlletes külsővel (kupolával) és kényelmes berendezéssel. (Drótos János építő vállalkozó által) Mintegy 7.000 forintba került, mert az

építés közben eltűnt a Lázár-fürdő forrása, végül Giacomuzzi Vigilio ó-toplicai építész találta meg és vezettette vissza s egy kerekded, fedett tükörfürdőt is magába foglalt. Volt benne egy előcsarnok; belül pedig 7 magán, 2 családi vetkőző és 2 toilette-szoba. A fürdőépület kör alakú és üveggel fedett, közepén egy 3.20 négyzetméter átmérőjű, kör alakú cement vízmedence. 1890-re már 12 kényelmes öltöző szobával rendelkezik. Forrása szegényebb, kisebb vízhozamú, mindazonáltal 24 óra alatt mintegy 1600 pint (1 bécsi pint 1,41 liter, szerk. megj.) vizet ad. Vize, azt lehet mondani, tiszta, kitűnő csak némileg mutat bizonyos világosságot (opálszerű visszaverődést), szagtalan; a többi forráshoz képest kevésbé savanyú és csípős az íze. Az Ó-Sárossal együtt Borszék legkevesbé hideg fürdője (a természetes hideget értem), valamint a szénsavassága is aránylag csekélyebb a többinél, dacára, hogy itt is a gázhólyagocskák (buborékok) kevésbé emelkednek fel a vízben. S egyszersmind a legcsinosabban és -kényelmesebben van berendezve.

A forrást 1873-ban Than Károly, 1889-ben Hankó Vilmos elemezte.

A két világháború között szinte csak ez az egy fürdő működött.

1943-ban a Lázár-fürdő betonmedencéjének alja átlukasztott fapadló, ezen keresztül tör elő a víz. Vízhózámat nehéz megállapítani, mert a források nincsenek külön foglalva, összesen percenként 8,19 liter.

PETHŐ CSONGOR

BORSZÉK MÉDIAMEGJELENÉSEI 2023-BAN

Érezhetően nőtt a sajtó érdeklődése településünk iránt. Ez részben a Fontana gyógyfürdő beüzemelésével hozható összefüggésbe, de nemcsak. Városunk látványos fejlődésnek indult. Új panziók jöttek létre, több ingatlant felújítottak, parkjaink virágoztak, a szó szoros értelmében. Megélenkült az idegenforgalom. Fontos a reklám és a vendégek pozitív visszajelzése.

Legfontosabb szócsovéünk a város honlapja, amely egyre aktuálisabb híreket közöl az érdeklődőkkel, meg a két helyi újság, amely szintén listázza a fontosabb eseményeket és részletesen tudósít ezekről. Ezekon kívül 18 sajtótermék foglalkozott Borszékkal. A legtöbbet a szekelyhon.ro, **Gergely Imre** jóvoltából. Az informatiaharghitei.ro, főleg

Rédai Botond sajtóreferens révén jelentetett meg írást településünkről. A Maroshévízi Hírlap is tudósított a kutyaszán fogathajtó versenyről. A Ziarul Financiar rendszeresen ismertette a ROMAQUA GROUP Rt. eredményeit. A City Rádió és a Marosvásárhelyi Rádió is jó médiapartnernek bizonyult. Rendszeresen tudósított Borszékről. A televíziók közül az Erdélyi Magyar Tv, meg a Duna Tv közölt közérdekű információkat városunkról. Az RTV3-nak is volt egy adása Borszékről (La Sfatul Popular) címmel. A Hargita Magazin, meg a Székelyföldi Magazin adásait is az EMT sugározta. A Hargita Népe (**Boncina-Székely** Szidónia) és melléklete a liget.ro (**Simon Virág**) szintén közölt írást Borszékről. A Maszol.ro hasábjain ol-

vashattuk **Kovács-Bíró** Blanka írását. Az Erdélyi Gyopárban alulírott tudósított az új Gyógyfürdőről. A Heti Hírmondó (sajnos már egy ideje Borszéken nem lehet hozzájutni) is közölt tudósítást Borszékről. A magyarországi lapok közül a Magyar Demokrata közölt egy részletes riportot Borszékről (**Pataki Tamás**), de a Zákányszéki Kis Újságban is jelent meg tudósítás. Az Agerpres.ro és a Mediafax.ro is közöl hébe-hóba egy-egy információt a fürdővárosunkról.

Sajnos már évek óta nincs újságáruda, (lassan már újság sincs), meg könyves üzlet, ahol az érdeklődők megtalálnák a számukra fontos kiadványokat, sajtóterméket. De ott az internet, ahol szinte minden elérhető.

FARKAS ALADÁR

A SERDÜLŐKORRÓL

A tizenéves kor hatalmas változásokat hoz a serdülő életében, mind testi/hormonális, mind pszichés és viselkedéses téren.

A serdülőkor egy különleges és nehezségekkel tűzdelt életszakasz mind a gyermek, mind a szülő számára. Míg a test változásai a legeggyértelműbb jelei annak, hogy gyermekünk megállíthatatlanul tart a felnőttkor felé, számos olyan belső (pl. érzelmi, gondolkodásbeli, személyiségbeli) változás is jellemző, amely a szülő számára érthetetlen viselkedésekhez, a megszokottól eltérő szokásokhoz vezethetnek. Ezek a belső változások, a gondolkodásbeli érés nem feltétlenül esik egybe a test pubertáskori változásaival. Van, hogy megelőzi azt, de az is előfordulhat, hogy egy testében már felnőtt kamasz, gondolkodásában gyermek még. Fontos ezért, hogy míg a testi érést tudomásul vesszük és nyomon követjük, legyünk tudatában annak is, hogy gyermekünk lelkében is nagy változások mennek végbe.

Mindkét nemre jellemző, hogy a testmaggasságban gyors ugrás következik be, erősebb izzadás jellemző, bőrproblémák, pattanások jelentkezhetnek az arcon, háton, a lányok csípője, míg a fiúk válla szélesedik, a másodlagos szexuális jelleg megjelenésével erősebb szexuális érdeklődés és vágy alakul ki.

Ezek a testi változások míg a felnőtt szemnek természetesnek tűnnek, a serdülő számára gyakran ijesztőek, akár lehangelőek is lehetnek. Gyakori, hogy azt kérdezik maguktól a kamaszok: Vajon természetes az, ami velem történik? Fontos, hogy a testi változásokkal kapcsolatban nyíltan, de ne tolatkodóan beszéljünk. Biztosítsuk arról a gyermekünket, hogy tudja milyen változásokat várhat, és hogy azok, bármilyen ütemben is zajlanak, természetesek.

Sokáig úgy hitték, hogy az agy érése 90-95%-ban befejeződik, mire a gyermek elkezd az általános iskolát, tehát 6 éves korig. A modern képalkotó eljárások fejlődésével ma már bizonyítható, hogy a központi idegrendszer egyes részeinek neurológiai fejlődése bőven a fiatal felnőttkorba is belenyúlik és kb. 25 éves korig eltarthat. Serdülőkorban a gondolkodás elvontabbá válik, a fiatal könnyebben gondolkodik tőle távolabb álló dolgokról is. Jobban tud érvelni, hosszabb távon gondolkodni. A tudomány mai állása szerint, amíg az érés végbe nem megy, addig a serdülők érzékenyek a jutalmakra (azonnal megkapni valamit), kevésbé érzékenyen ítélik meg a kockázatot/következményét valamilyen viselkedésnek, és a válaszgátlás is fejletlen még náluk. Ebből kifolyólag nehezen tudják felmérni azt, hogy pl. egy-egy szer kipróbálása mekkora veszéllyel jár, a szer jutalmazó ereje (jó érzés, kortársakkal való kötelék erősödése) elsőpró

számukra. Nagy felelőssége lehet a szülőnek a reális veszélyek felmérésében.

A serdülő gyermek szülője gyakran azzal szembesül, hogy az addig érzelmileg stabil és vidám gyermeke hirtelen megváltozik: érzelmei kiszámíthatatlanok, reakciói érthetetlenek. Egyik pillanatban jó kedve van, másik pillanatban felkapja valamin a vizet és dühkitörése lesz. Ezek az ingadozó érzelmi állapotok több okból adódnak és teljesen természetesek. A serdülő az érzelmei kifejezését nehezebben ismeri fel, érzelmeit nehezebben kontrollálja (impulzív), és a negatív érzelmi állapotait (pl. lehangoltság, szorongás) is nehezebben szabályozza. Ha belegondolunk, nagyon nehéz helyzetbe kerül a serdülő, amikor elvárják tőle, hogy jókedvű legyen, de nehezen tud megküzdeni a hormonális hatások által keltett, számára is szokatlan érzelmi állapotokkal. Fontos, hogy türelemmel legyünk ezekkel az érzelmi ingadozásokkal kapcsolatban, és adjunk teret a gyermekünknek az érzelmei átélésére.

A személyiségfejlődés és az identitás kialakulásának szempontjából a serdülőkor az egyik legfontosabb életszakasz. Számos „feladata” van a serdülőnek, amely ha nem is állandóan, tudatos formában foglalkoztatja, de jelen van az életében. Ki vagyok én? Mit akarok az élettől? Milyen az értékrendem? Mit gondolok saját magamról? Mit gondolok másokról? Melyik nemhez vonzódok? Nehéz kérdések ezek és habár a serdülő látszólag egyedül jut döntésre ezekben a kérdésekben, valójában nagy hatással vannak rá a családja normái, a kortársak gondolatai és tágabb értelemben a társadalom, a kultúra elvárásai. A mai világban természetes lehet, ha az identitás kialakulása elhúzódik a 20-as évek elejéig. Támogassuk a serdülő gyermek kezdeményezéseit, ötleteit. Kreatív időszak ez, a szárnypróbálgatások okozta sikerek és kudarcok jó hatással lehetnek a gyermek jövőjére.

A legszembeötlőbb kapcsolati változások serdülőkorban, a szülőktől való eltávolodás, a kortársakkal való szorosabb kapcsolat és a másik nem iránti erőteljes érdeklődés. A szülőkről való leválás a serdülőkor egyik nagy feladata, az identitásfejlődés fontos elősegítője és az önállóság, az autonómia előfeltétele. A leválást segíti, hogyha a szülő is hátrál a kapcsolatból és több teret ad a gyermeknek. Ez érzelmileg nagyon nehéz, elfogadni azt, hogy az addig bújós, közlékeny gyermek egyik napról a másikra magányra vágyik és nehezen viseli, esetleg ki nem állhatja a testi érintést. Ha a szülő addig nagyon szigorú volt, a leválás túl drasztikus, elvágólagos lehet, míg az engedékeny szülő esetében a leválás annyira gördülékennyé válhat, hogy

az identitáskrisz nem indul el, a konfliktusok a fiatal felnőttkorba tolódhatnak át. Fontos, hogy a szülő lélekben, tudatosan készüljön arra, hogy fokozatosan elengedje gyermekét. Gondolja át, hogy mit jelent neki a gyermekével való kapcsolata, ha az már nem lehet olyan szoros, mint kisgyermekkorában, mi tölti majd be az otthagyt ürt?

A kortársakkal való szorosabb kapcsolatnak fontos funkciói vannak. Segítik az identitás kialakulását azáltal, hogy értékrendet, viszonyítási alapot, valahová tartozást nyújtanak a serdülőnek. A kortársakkal együtt gyakorolhatja a serdülő az önálló élet felelősségeit, hibalehetőségeit. Serdülőkorban a kortársak véleményének nagyobb szerepe lehet a szülőkével szemben, éppen ezért a szerfogyasztás szempontjából is fontos a gyermek barátainak ismerése, elfogadása. A szülőnek nem feladata a barátok minősítése, az csak konfliktushoz vezethet, inkább mindig legyen tájékozott abból a szempontból, hogy a gyermeke kikkel barátkozik, milyen társaságba jár. Azt is fontos észrevenni, ha a serdülőnek nincsenek barátai, hiszen ez éppannyira problematikus lehet, mintha számunkra veszélyes társaságba kerül.

A felsorolt külső-belső változások okán egyértelművé válhat, hogy az addig megszokott, jól működő kommunikáció serdülőkorban nem működik úgy, esetleg konfliktusokhoz, veszekedéshez vezethet.

Néhány szempont, amelyet érdemes szem előtt tartani a kommunikáció során:

Legyünk türelmesek és megértőek a serdülőkori változásokkal kapcsolatban, beleértve a hirtelen érzelmi ingadozásokat, a testi változásokkal járó határok igényét (pl. zárt fürdőszobaajtó).

Próbáljunk a serdülő tempójában mi is távolodni, elfogadni, hogy kevesebbszer fordul hozzánk és többször a kortársakhoz.

Próbáljunk kevésbé aggódó szülőként és annál inkább egyenrangú felnőttként viszonyulni gyermekünk megnyilvánulásaiival kapcsolatban. Ha érzi bizalmunkat, kompetens és felelősségteljesebben tud majd dönteni.

Legyünk érdeklődők, de ne tolatkodóan. Várjuk meg, hogy gyermekünk közeledjen, keressen meg minket problémáival, de egyúttal adjuk tudtára, hogy hozzánk mindig fordulhat anélkül, hogy büntetés vagy ítékezés várná.

Ne katasztrofizáljunk! Próbáljuk reálisan látni a helyzetet. Ebben segíthet, ha visszagondolunk arra, hogy serdülőként mi magunk milyen dolgokat csináltunk. Ha alkoholt ivott egy buliban még nem biztos, hogy alkoholbeteg lesz. Ha piros a szeme, még nem biztos, hogy marihuánát fogyasztott.

PROGRAM

2024.02.10. SZOMBAT

RENDEZVÉNYSÁTOR, REMÉNYSÉG SÍPÁLYA

11.00-18.00 Helyi termékek vására

11.00-13.00 A szalonnák benevezése a versenyre

15.00 Szalonnák versenye - eredmény hirdetés, díjátadás Szalonnás történetek - a zsűritagok beszélgetése

16.00 Vásárlók tombolája

16.30 Disznókvíz

20.00 Moldvai táncház a Folkerrel-Reménység étterem

2024.02.11. VASÁRNAS

RENDEZVÉNYSÁTOR, REMÉNYSÉG SÍPÁLYA

11.00-17.00 Helyi termékek vására

11.00-13.00 A kolbászok benevezése a versenyre

15.00 Kolbászok versenye - eredmény hirdetés, díjátadás

Kolbászos történetek - a zsűritagok beszélgetése

16.00 Vásárlók tombolája

17.00 A vásár vége

A szervezők fenntartják a műsorváltoztatás jogát!

Továbbá: Élő népzene a Folker zenekarral / Süsd-magad-szalonna, sajt készítő műhely, édes-mézes bemutató/Borszék építészeti öröksége - fotókiállítás/Lovasszánozás

A MAGYAR KULTÚRA NAPJA

A magyar kultúra napját 1989 óta ünnepeljük meg január 22-én, mely napon Kölcsey Ferenc 1823-ban, Csekén tisztázta Himnuszunk kéziratát.

Farsang Árpád 1985-ben szorgalmazta a jeles napra való megemlékezést mondván: „ez a nap annak tudatosítására is alkalmas, hogy az ezeréves örökségből merithetünk, és van mire büszkének lennünk, hiszen ez a nemzet sokat adott Európára, a világ kultúrájának. Ez az örökség tartást ad, ezzel

gazdálkodni lehet, valamint segíthet a mai gondok megoldásában is”.

Városunkban a Zimmethausen Szaklíceum diákjai rendhagyó irodalomóra keretében elevenítették fel kultúránk értékeit.

Legyünk büszkék nagyjainkra, éljük meg örökségünket, és adjuk tovább, hogy ezer év múlva is méltán ünnepelhessünk!

“Isten, áldd meg a Magyarot jó kedvvel, bőséggel!”

(Kölcsey F.: Hymnus)

MÓGA RENÁTA

ANYAKÖNYVI HÍREK

ELHALÁLOZÁS

SÓVER ILEANA

1928.02.24-2024.01.22

MÎNDRU VASILE

1934.03.20-2024.01.30

SAKK VODA COSTELLE

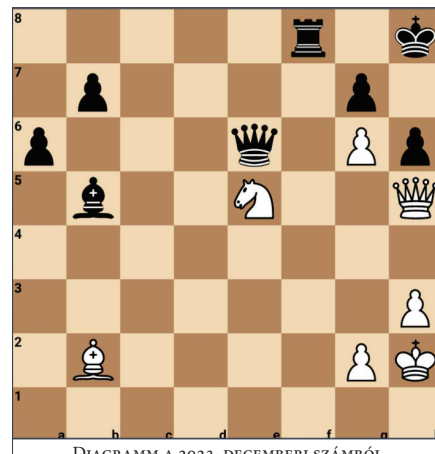

DIAGRAMM A 2023. DECEMBERI SZÁMBÓL

A decemberi számban megjelent feladvány megoldása:

1Vxh6+!!-gxh6

2Hf7+-+Kg8

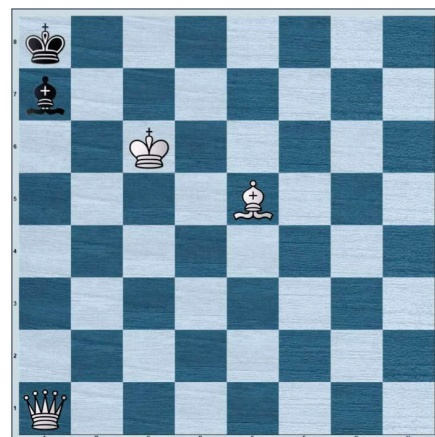
3Hxh6#

Megoldás: Voda Costel

Új feladvány!

A mellékelt ábrán egy sakk diagrammát mutatunk be. A sakk kedvelőit arra kérjük, hogy oldják meg a feladatot, majd a megoldást küldjék el a turism.borsec@gmail.com e-mail címre. A megoldást a következő számban közöljük.

*Bástya=B / Huszár=H / Futó=F / Vezér=V / Király=K. A gyalogot nem jelölük, csak a mezőt ahová lépnek.

ÚJ DIAGRAMM: A FEHÉR LÉP, MATT 2 LÉPÉSBŐL.

SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS KAPURÓL KAPURA:

2024. FEBRUÁR 19. HÉTFŐ

2024. MÁRCIUS 18. HÉTFŐ

BORSZÉK VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA - ISSN 1224 - 1709

Felelős szerkesztő: Móga Renáta

Szerkesztőség: Ballai Erzsébet, Elekes Szabolcs, Farkas Aladár, Fazakas Emese, Ferency József,

Kolbert Tünde, Kovács Júlia, Pethő Csongor, Rédei Botond

Számitógépes szerkesztés: Móga Attila / Nyomda: F&F INTERNATIONAL - Gyergyószentmiklós

A cikkek tartalmáért az aláíró személy a felelős.